

WA

T. Rejmanowski
B. Ziolkowski

Włocławek
Wieszawa
WSK AK

†† Berdziejew Tamara
v. Berdziejew

M: 806/2016 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Berobiejew / Berdziajew Tamara

J:K-806/2016 Pom

Obw. Nieszwawa WSK

I/1. Relacja k. 2 s. 1-3

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

II. Materiały uzupełniające relację k. 4 s. 1-4

III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III/5. Inne ...

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 9

VI. Fotografie *zbiór ikonografii*

1/1. Relacja

1. Relacja - biogram Tamary Berdziejew
autorstwa J. Pejmanowskiej i
Bogdane Ziolkowskiego, mpis oryg. k. 2 s. 1-3

Tamara Berdziejew (1897 – 1959)

**lekarka, członek AK i WSK Obwodu Nieszawa,
organizatorka konspiracyjnej samopomocy społecznej**

Urodziła się 11 listopada 1897 r. w Artwinie w rejonie Kutaiskim na Kaukazie, w rodzinie Sergiusza Berdziejewa oficera carskiej armii – pułkownika Straży Granicznej oraz Aleksandry z domu Bielcówny z zawodu nauczycielki.

W 1900 r. rodzina przeniosła się na stałe na ziemie polskie zaboru rosyjskiego. Uczyła się w Wilnie i tu również rozpoczęła naukę w Gimnazjum Żeńskim. W wyniku działań wojennych szkoła z Wilna została ewakuowana w 1915 r. do Moskwy, tamże Tamara zdała maturę w 1917 r. Po maturze wstąpiła na Wydział Lekarski Uniwersytetu w Moskwie. W 1918 r. wróciła do Wilna i kontynuowała studia na Uniwersytecie Stefana Batorego w tym mieście. Zwieńczyła je dyplomem i tytułem doktora wszechnauk lekarskich 9 lipca 1926 r.

Po odbyciu praktyki w Oszmianie otrzymała skierowanie do pracy w Toruniu. Mieszkała tutaj przy ul. Kopernika 11 i ordynowała jako internista oraz pediatra. Jednocześnie kierowała Żłobkiem Pomorskim pod wezwaniem św. Antoniego prowadzonym przez siostry elżbietanki przy ul. Bydgoskiej.

Po wkroczeniu 7 września 1939 r. Niemców do Torunia, w obawie przed aresztowaniem i wywiezieniem do obozu, potajemnie opuściła miasto (prawdopodobnie nie chciała się wyrzec polskiego obywatelstwa i przyjąć rosyjskie). Przez pewien czas ukrywała się w okolicznych wsiach. Na stałe zatrzymała się dopiero w Nieszawie, gdzie w tym czasie nie była żadnego lekarza. Tutaj przez całą okupację leczyła Polaków (Polenbehandler), a jednocześnie do jej obowiązków należało leczenie Niemców z niemieckiej Kasy Chorych. Zajmowane stanowisko od początku wykorzystywała do niesienia szerokiej pomocy miejscowej ludności polskiej.

Nie znana jest dokładnie data jej wstąpienia do ZWZ, ani nazwisko osoby która ją zaprzysięgała. Prawdopodobnie był to dr Jan Henryk Kozłowski, ps. „Tadeusz” (1905–1987), w latach 1940–1943 szef służby sanitarnej Obwodu ZWZ+AK Nieszawa, wchodzącego w tym okresie w skład Inspektoratu AK Włocławek. Już pod koniec 1940 r., wspólnie z dr. Adamem Marliczem (od końca 1943 r. szef sanitarny

Obwodu, ale już w ramach Inspektoratu AK Toruń) i pielęgniarką Zofią Kobus, przeprowadziła pierwsze szkolenie z zakresu służby sanitarnej. Od 1943 r. należała do WSK Obwodu. Działała w sekcji (plutonie) sanitarnej, której referentką była Z. Kobus. Dla poszczególnych drużyn w 1943 r. i początkach 1944 r. ponownie wspólnie z dr. A. Marliczem prowadziła szkolenia sanitarne.

Obok obowiązków konspiracyjnych (szkolenia, organizacja punktów sanitarnych, wydawanie fałszywych zaświadczeń i leczenia członków organizacji, itp.), wykonywanych w porozumieniu z kolejnymi szefami Obwodu AK, zastrzygnięta z pomocy udzielanej ludności polskiej. Wystawiała fałszywe zaświadczenia lekarskie, ratujące przed wywózką do Niemiec, recepty na leki przeznaczone tylko dla Niemców, organizowała pomoc materialną. Ta działalność spowodowała, że od końca 1941 r. była poddawana różnym formom represji przez władze niemieckie i gestapo. Była m.in. karana przez okupanta karami pieniężnymi z ostrzeżeniem aresztowania za przekraczanie w swoich receptach limitów lekowych dla Polaków. Gestapo przeprowadzało u niej rewizje, czy zatrzymywało w areszcie domowym na okres świąteczny. Przed aresztowaniem i osadzeniem w więzieniu ratowała ją nie tylko ostrożność w działalności konspiracyjnej, ale głównie to, że była jako lekarz potrzebna Niemcom.

Kiedy 21 stycznia 1945 r. Nieszawa została wyzwolona, postanowiła przenieść się do pobliskiego Ciechocinka, ale nie otrzymała zgody władz powiatowych. Ostatecznie uległa prośbom mieszkańców i pozostała w miasteczku, zamieszkując przy ul. Pocztowej 8. Jako lekarz Ubezpieczalni Społecznej kierowała miejscowym ośrodkiem zdrowia oraz Punktem Opiekuńczym nad Matką i Dzieckiem. Jednocześnie była lekarzem tutejszego Gimnazjum i Liceum Pedagogicznego. Aktywnie działała społecznie. Była m.in. prezesem Koła PCK i przewodniczącą Miejskiego Komitetu Pomocy Społecznej.

W 1949 r. z przyczyn zdrowotnych uzyskała zgodę władz wojewódzkich na powrót do Torunia. Zamieszkała przy ul. Poznańskiej 65, w dzielnicy Podgórze. Podjęła prace na stanowisku kierownika i pediatry w Rejonowej Przychodni nr 2, a następnie z Pogotowiu Ratunkowym oraz Domu Matki i Dziecka. W tym okresie

uzyskała pierwszy stopień specjalizacji w pediatrii. Nadal starała się działać aktywnie w PCK i Lidze Kobiet, ale stopniowo siły odbierała jej choroba nowotworowa.

Tamara Berdziejew zmarła 1 lipca 1959 r. w Toruniu i pochowana została na Cmentarzu Garnizonowym przy ul. Grudziądzkiej. Dopiero pośmiertnie odznaczona została Złotym Krzyżem Zasługi.

Źródła:

Archiwum Państwowe Włocławek, Starostwo Powiatowe Aleksandrowskie 1945–1950, sygn. 273, k. 25-27, 137; sygn. 276, k. 73, 75, 77.

AP AK, Inspektorat Włocławek, t. osob.: T. Berdziejew, B. Zalewska, T. Zalewski.

Konopka S., *Rocznik lekarski na 1936 r.*, Warszawa, s. 1123-1124.

Łysiak M., *Szkice biograficzne wojennego pokolenia lekarzy toruńskich 1939–1945*, Toruń 2001, s. 139-141.

Przybyszewski K., *Zawsze z pomocą*, „Nowości”, 20 listopada 1997, s. 9.

Rejmanowski T., *Specyfika konspiracyjnej służby zdrowia i opieki społecznej na przykładzie Inspektoratu AK Włocławek*, „Włocławski Tydzień” 19 maj 1999.

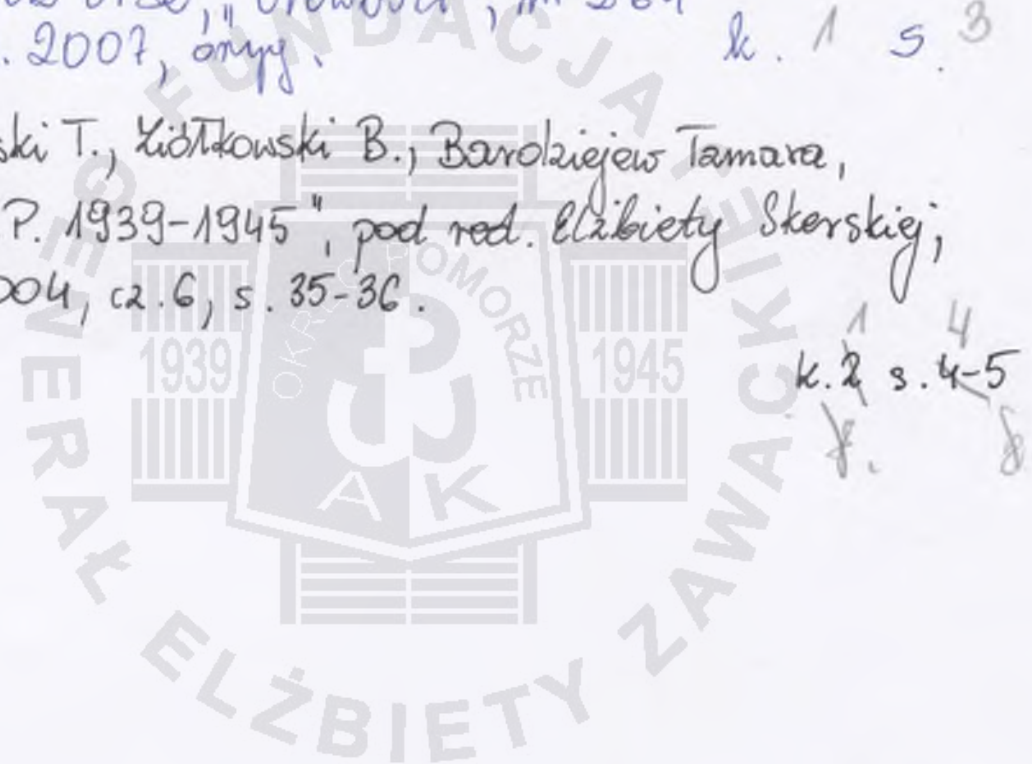
CA O.H.K. : Włocławek 1939-1945

B. Ziółkowski

T. Rejmanowski

11. Materiały uzupełniające relacje:
/ Barolziejew / Barolziejew Tamara

1. art. S. Antonowicz pt. "Niezwykli"
(brak imienia) "Nowości" z ..., onyż. k. 1 s. 1
2. S. Grybyszewski, Lewsze z pomorska,
"Nowości" z 30. 11. 1997, Kierokoj. k. 1 s. 2
3. art. S. Welker, Lekarka, Siatka
i żołnierze A.D., "Nowości", nr 264
z 12. 11. 2007, onyż. k. 1 s. 3
4. Rejmanowski T., Kiotkowski B., Barolziejew Tamara,
[w:] "S.B.K.P. 1939-1945", pod red. Elżbiety Skerskiej,
Toruń 2004, cz. 6, s. 35-36. k. 2 s. 4-5

W numerze 37 „Nowości” z 23 lutego br. ukazał się artykuł Pani Kaliny Antonowicz pt.: „Niezwyczajni. Konspiracyjna Służba Sanitarna w inspektoracie toruńskim w latach 1939-1945”, przedstawiający sylwetki lekarzy biorących w niej czynny udział. Wśród nich wymieniono także dr med. Tamarę Berdziajew.

W związku z apelem Autorki do czytelników, aby zechcieli podzielić się informacjami o losach wymienionych lekarzy, chciałbym przedstawić kilka szczegółów z życia dr Berdziajew.

Tamara Berdziajew (Berdziejówna) urodziła się 11 listopada 1897 r. na Kaukazie, w rodzinie pułkownika Sergiusza i Aleksandry(?). Po ukończeniu w 1926 r. Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie została skierowana do Torunia, gdzie przebywała do wybuchu wojny światowej we wrześniu 1939 r. Początkowo mieszkała przy ul. Kopernika 11, a następnie

„Niezwyczajni”

przy ul. Bydgoskiej 44/46. Jako lekarz pediatra pracowała przeważnie w instytucjach społecznej służby zdrowia, między innymi była kierownikiem prowadzonego przez Siostry Elżbietanki Żłobka Pomorskiego pod wezwaniem Św. Antoniego. Żłobek ten, mieszczący się przy ul. Bydgoskiej (jeszcze niedawno - Szpital Dziecięcy), znajdował się pod patronatem Pomorskiego Towarzystwa Opieki nad Dziećmi w Toruniu, a przed dr Tamarą Berdziajew opiekę lekarską nad nim sprawowali dr med. Władysław Trzaska i dr med. Wojciech Jedlina-Jacobson.

Po wybuchu wojny mieszkała w Nieszawie, gdzie pracowała ciężko jako jedyny lekarz, niosąc ofiarą, pełną poświęcenia opiekę lekarską mieszkańcom miasta i ludności okolicznych wsi. Często także niosła konkretną pomoc materialną i duchową, ratując Polaków od prześladowań i wywożenia w głąb Niemiec - przez ułatwianie ucieczek, wystawianie świadectw lekarskich, itp.

Po zakończeniu wojny, mimo własnych chęci powrotu do Torunia, na prośbę społeczeństwa pozostała na-

dal w Nieszawie, gdzie zajęła się organizacją służby zdrowia i życia społecznego. Brała aktywny udział w utworzeniu szpitala dla ofiar wojny, Polskiego Czerwonego Krzyża, gimnazjum, itp.

W 1949 r. uzyskała zezwolenie władz wojewódzkich na powrót do Torunia; jako specjalista chorób dziecięcych, zajmowała stanowisko lekarza pediatry i kierownika Ośrodka Zdrowia nr 2 przy ul. Poznańskiej 63 na Podgórzu, lekarza Pogotowia Ratunkowego oraz lekarza pediatry w Żłobku Rejonowym i Domu Matki i Dziecka.

Dr med. Tamara Berdziajew była członkiem Toruńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Zmarła w Toruniu 1 lipca 1959 r. i pochowana została, obok rodziców(?), na Cmentarzu Garnizonowym (obecnie Komunalnym) przy ul. Grudziądzkiej. Została odznaczona pośmiertnie Złotym Krzyżem Zasługi.

KAZIMIERZ PRZYBYSZEWSKI SPROSTOWANIE

W mojej relacji ze spotkania Klubu Historycznego na temat konspira-

cyjnej służby sanitarnej w Toruniu, opublikowanej w „Nowościach” 23 lutego br. zakradły się pewne nieścisłości. W następstwie tego córka śp. dr Zofii Kordylewskiej - a nie „Kordelewskiej” - dr Hanna Ordyniec złożyła następujące wyjaśnienia:

„W roku 1942 dr Zofia Kordylewska została aresztowana przez Gestapo w związku z wykryciem komórki AK. Przez 3 miesiące była więziona w Toruniu, a następne 3 miesiące w Bydgoszczy. Na skutek reklamacji lekarzy niemieckich ze szpitala w Toruniu, którzy nie chcieli pracować na Oddziale Zakaźnym w prymitywnych warunkach, dr Zofia Kordylewska została zwolniona z więzienia i ponownie przyjęta do pracy w szpitalu”.

Następne wyjaśnienie dotyczy nazwiska farmaceutki, mgr Jadwigi Kryszyńskiej - a nie „Kryszyńskiej”.

Autorka reportażu dziękuje za udzielone informacje i bardzo przeprasza za popełnione pomyłki.

KALINA ANTONOWICZ

prac. Fundacja ↗

Dr med. Tamara Berdziajew (1897-1959), lekarz pediatra, uczestnik Konspiracyjnej Służby Sanitarnej w Inspektoracie Toruńskim w latach drugiej wojny światowej

Zawsze z pomocą

Tydzień temu minęła setna rocznica urodzin dr Tamary Berdziajew, lekarki, która niosła pomoc – nie tylko medyczną – wielu ludziom w naszym regionie. Warto przypomnieć tę zasłużoną dla społeczności lokalnej postać.

Tamara Berdziajew (Bierdziajew, Berdziejówna) urodziła się 11 listopada 1897 r. na Kaukazie w rodzinie pułkownika wojsk rosyjskich Sergiusza i Aleksandry. Po ukończeniu w 1926 r. Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie została skierowana do Torunia, gdzie przebywała do wybuchu drugiej wojny światowej we wrześniu 1939 r. Początkowo mieszkała przy ul. Kopernika 11, a następnie Bydgoskiej 44/46. Jako lekarz pediatra pracowała przeważnie w instytucjach społecznej służby zdro-

wia, będąc m.in. kierownikiem prowadzonego przez siostry elżbietanki Żłobka Pomorskiego pod wezwaniem Św. Antoniego. Żłobek ten mieszczący się przy ul. Bydgoskiej, u wylotu ul. Reja (obecnie – Toruńskie Centrum Caritas), znajdował się pod patronatem Pomorskiego Towarzystwa Opieki nad Dziećmi w Toruniu, a przed dr Tamara Berdziajew opiekę lekarską nad nim sprawowali: dr med. Władysław Trzaska i dr med. Wojciech Jedlina-Jacobson. Następnie miała prywatną praktykę lekarską, jako specjalista

chorób dziecięcych i wewnętrznych.

Po agresji Niemców hitlerowskich na Polskę dr T. Berdziajew mieszkała w Nieszawie, gdzie była jedynym lekarzem, nosącym ofiarną, pełną poświęcenia opiekę lekarską mieszkańcom miasta i ludności okolicznych wsi. Często także niosła konkretną pomoc materialną i duchową, ratując Polaków od aresztowań i wywożenia w głąb Niemiec – przez ułatwianie ucieczek, wystawianie świadectw lekarskich itp.

Po zakończeniu wojny, mimo własnych chęci powrotu do Torunia, na prośbę społeczeństwa pozostała nadal w Nieszawie, gdzie zajęła się organizacją służby zdrowia i życia społecznego. Brała m.in. aktywny udział w utworzeniu szpitala dla ofiar wojny, Polskiego Czerwonego Krzyża i gimnazjum.

W 1949 r. uzyskała zezwolenie władz wojewódzkich na powrót do Torunia. Jako specjalista chorób dziecięcych, zajmowała stanowisko lekarza pediatry i kierownika Ośrodka Zdrowia nr 2 przy ul. Poznańskiej 63 na Podgórzu, lekarza Pogotowia Ratunkowego oraz lekarza pediatry w Żłobku Rejonowym i Domu Matki i Dziecka.

Dr med. Tamara Berdziajew była członkiem Toruńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, w którym wygłaszała odczyty. Zmarła w Toruniu 1 lipca 1959 r. i pochowana została przy grobach rodziców na Cmentarzu Garnizonowym (obecnie Komunalnym), przy ul. Grudziądzkiej. Pośmiertnie odznaczona została Złotym Krzyżem Zasługi.

KAZIMIERZ PRZYBYSZEWSKI

Dwa zabytki stojące w pobliżu siebie są głównymi reprezentantami dwóch stylów w architekturze. Gotycki kościół Św. Jakuba i najwyższy w Toruniu neogotycki kościół garnizonowy pod wezwaniem Św. Katarzyny ukazane zostały na starej widokówce. Pierwszy

Panorama z drugiej strony

Stary i nowy

Lekarka, działaczka i żołnierz AK

"Ofiara" nr 264, z 12.11.2007

Tamara Berdzajew (1897-1959), dr medycyny, działaczka Polskiego Czerwonego Krzyża

Lestaw J. Welker

Wczoraj minęła 110. rocznica urodzin Tamary Berdzajew, która działała w naszym regionie. Warto przypomnieć tę zasłużoną postać.

Tamara Berdzajew, córka Aleksandry i Sergiusza, urodziła się 11 listopada 1897 roku w Artwinie na Kaukazie, gdzie jej matka była nauczycielką, a ojciec oficerem carskiej armii. Potem znalazła się w Wilnie.

Po wybuchu wojny w 1914 roku wraz z rodziną trafiła do Moskwy, gdzie w roku 1916 uzyskała maturę w jednym z tutejszych gimnazjów i rozpoczęła studia medyczne na tutejszym uniwersytecie.

Z Wilna do Torunia

Dwa lata później wróciła do Wilna. Podjęła pracę w wojskowym Szpitalu Załogi Wilna, jako asystentka pracowni bakteriologicznej na oddziale zakaźnym. Pracowała tam do roku 1922, a następnie jako asystentka przy Katedrze Chemii Lekarskiej Uniwersytetu Stefana Batorego, na którym jednocześnie kontynuowała studia. Staż odbyła w Szpitalu Powiatowym w Oszmianinie.

9 czerwca 1926 r. otrzymała dyplom i została skierowana do pracy w Toruniu. Tu 1 września objęła stanowisko lekarza kierownika i ordynatora: żłobka i Stacji Opieki nad Dzieckiem i Matką Pomorskiego Towarzystwa Opieki nad Dzieckiem (przy ul. Bydgoskiej u wylotu ul. Reja). Pozostawała na nim do 11 października 1939 roku. Poza tym do 1 grudnia 1927 roku była lekarzem Seminarium Nauczycielskiego, a następnie od 1 września 1928 roku do 1 września 1939 roku pracowała w lecznicy dla urzędników państwowych i od 1 maja 1932 r. do 11 października 1939 r. jako pediatra w Ubezpieczalni Społecznej. Prowadziła też praktykę prywatną.

W dniach 4-7 lipca 1937 r. była uczestniczką XV Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich we Lwowie. Aktywnie udzielała się w pracy społecznej w Towarzystwie Lekarskim, straży pożarnej, Lidze Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej i od roku 1930 w Polskim Czerwonym Krzyżu.

Po wybuchu wojny 1939 r., w październiku tego roku znalazła się w Nieszawie, gdzie pracowała jako lekarz wiejski. Od roku 1940 była pełnomocnikiem PCK na Nieszawę i powiat. Mając możliwości, związane z wykonywanym zawodem, niesła pomoc okolicznym mieszkańcom ratując ich przed aresztowaniami

Dr Tamara Berdzajew pracowała w wielu różnych placówkach służby zdrowia **Torunia i Nieszawy**

czy wywózką na roboty. W końcu roku 1943 została zaprzysiężona w Armii Krajowej – prowadziła szkolenia sanitarne.

Znów w Toruniu

Po zakończeniu wojny w roku 1945 była przewodniczącą Oddziału PCK i prowadziła tu szpital PCK dla ofiar wojny, nadal pracując w ośrodku zdrowia oraz jako lekarz

i wykładowca w miejscowym Liceum Pedagogicznym (1 marca – 15 czerwca 1946 r.).

16 maja 1949 r. uzyskała zgodę władz na powrót do Torunia i 15 czerwca rozpoczęła pracę na stanowisku kierownika Rejonowego Ośrodka Zdrowia nr 2 (a czasowo Ośrodka Zdrowia nr 5, który miał tu swoją siedzibę), jednocześnie pracując w Żłobku Rejonowym i Domu Matki i Dziecka, Ubezpieczalni Społecznej oraz Pogotowiu Ratunkowym PCK (do 15 marca 1950 r.).

Na społecznej niwie

Od 15 lutego 1950 r. do 1 stycznia 1953 r. była też lekarzem zakładowym Państwowego Domu Matki i Dziecka, a od 1 listopada 1950 r. sprawowała opiekę nad przedszkolami w rejonie. W tym czasie 15 marca 1950 r. otrzymała z Wydziału Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego Pomorskiego zaświadczenie o uprawnieniu do wykonywania praktyki lekarskiej, 16 listopada 1951 r. ukończyła kurs teoretyczny i praktyczny przetaczania krwi, a 11 grudnia 1952 r. uzyskała specjalizację w zakresie pediatrii.

Nadal szeroko angażowała się w działalność społeczną. Poza członkostwem w PCK była członkiem Zarządu Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia w Nieszawie i Toruniu. W roku 1949 wstąpiła do Ligi Przyjaciół Żołnierza, a rok później do Ligi Kobiet. W tym roku została wybrana radną miejską i w Komisji Zdrowia zasiadała do 5 grudnia 1954 r.

Pośmiertny Krzyż

Była (krótko) członkiem Stronnictwa Demokratycznego i w roku 1952 została członkiem Komitetu Frontu Narodowego nr 16. Ponadto była członkiem Komitetu blokowego nr 85 oraz należała do TPP-R.

Zmarła 1 lipca 1959 r. w Toruniu. Za zasługi w pracy zawodowej społecznej została odznaczona (pośmiertnie) Złotym Krzyżem Zasługi.

Dr Tamara Berdzajew przed wojną pracowała w Toruniu m.in. w **Ubezpieczalni Społecznej**

Berdziejew Tamara (1897–1959), sekcja sanitarna WSK Obw. AK Nieszawa.

Urodzona 11 XI 1897 w Artwinie na Kaukazie; córka płk. armii carskiej Sergiusza i nauczycielki Aleksandry z d. Bielcówny. Od 1900 rodzina zamieszkała na ziemiach polskich pod zaborem rosyjskim. Uczyła się w Wilnie i tu również rozpoczęła naukę w gimnazjum żeńskim. W wyniku działań wojennych szkoła w 1915 została ewakuowana z Wilna do Moskwy. W 1917 zdała maturę i wstąpiła na wydział lekarski uniwersytetu moskiewskiego. W 1918 wróciła do Wilna i kontynuowała studia na Uniwersytecie im. Stefana Batorego.

Ukończyła je 9 VII 1926 z tytułem doktora wszech nauk lekarskich. Po praktyce w Oszmianie otrzymała skierowanie do pracy w Toruniu. Mieszkała przy ul.

Kopernika 11. Była ordynatorem szpitala, także internistą i pediatrą oraz kierowała żłobkiem przy ul. Bydgoskiej, prowadzonym przez siostry elżbietanki.

Po wkroczeniu Niemców do Torunia 7 IX 1939, w obawie przed aresztowaniem, opuściła miasto. Przez pewien czas się ukrywała. Na stałe zamieszkała w Nieszawie. Tutaj przez całą okupację leczyła Polaków (Polenbehandler), a jednocześnie do jej obowiązków należało leczenie Niemców z niemieckiej kasy chorych. Zajmowane stanowisko wykorzystywała do niesienia wszechstronnej pomocy lekarskiej miejscowej ludności polskiej. Nie jest znana data jej wstąpienia do ZWZ ani nazwisko osoby, która ją zaprzysięgała. Prawdopodobnie był to dr Jan Kozłowski ps. „Tadeusz”, w latach 1940–1943 szef służby sanitarnej Obw. ZWZ–AK Nieszawa Insp. Włocławek. Pod koniec 1940 wspólnie z dr. Adamem Marliczem, od końca 1943 szefem sanitarnym obwodu oraz pielęgniarką Zofią Kobus przeprowadziła pierwsze szkolenia sanitarne. Szkolenia te prowadziła też od 1943 do końca 1944 już jako członkini sekcji sanitarnej WSK, którą kierowała Zofia Kobus. Wystawiała fałszywe świadectwa lekarskie, ratujące przed wywózką na roboty przymusowe, a także recepty na leki przeznaczone tylko dla Niemców, organizowała pomoc materialną. Ta działalność spowodowała, że od końca 1941 była poddawana przez okupanta różnym formom represji. Były to m.in. kary pieniężne z zagrożeniem aresztowania w przypadku przekraczania limitu recept przeznaczonych dla Polaków, częste rewizje gestapo czy też areszt domowy na okres świąteczny. Przed aresztowaniem ratowało ją nie tylko dobre zakonspirowanie, ale głównie to, że jako lekarz była potrzebna.

Po wojnie mieszkała w Nieszawie przy ul. Pocztovej 8. Kierowała miejscowym ośrodkiem zdrowia, aktywnie działała w PCK i pomocy społecznej. W 1949 z przyczyn zdrowotnych uzyskała zgodę władz wojewódzkich na powrót do Torunia, gdzie zamieszkała przy ul. Poznańskiej 65 (dzielnica Podgórz). Pracowała m.in. w Rejonowej Przychodni nr 2, pogotowiu ratunkowym i nadal działała społecznie w PCK oraz Lidze Kobiet. Zdobyła też stopień specjalizacji w pediatrii. Zmarła 1 VII 1959 w Toruniu i spoczywa na cmentarzu przy ul. Grudziądzkiej.

Pośmiertnie odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi.

APWł., Starostwo Powiatowe Aleksandrowskie 1945–1950, sygn. 273, k. 25–27, 137; tamże, sygn. 276, k. 73, 75, 77; APAK, T.: Basińska M., Berdziejew T., Kozłowski J., Zalewska B., Zalewski T.; Konopka S., *Rocznik Lekarski na 1936*, Warszawa 1937, s. 1123–1124; Łysiak M., *Szkice biograficzne wojennego pokolenia lekarzy toruńskich 1939–1945*, Toruń 2001, s. 139–141; Przybyszewski K., *Zawsze z pomocą*, Nowości z 9 XI 1997, s. 9; Rejmanowski T., *Specyfika konspiracyjnej służby zdrowia i opieki społecznej na przykładzie Inspektoratu AK Włocławek*, Włocławski „Tydzień” 19 maj 1999; Ziółkowski B., *Kobiety-żołnierze Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej Inspektoratu Włocławek*, w: *Służba Polek...*, cz. 5, s. 92, 100.

Tadeusz Rejmanowski, Bogdan Ziółkowski

36 Słowa biograf. konsp. pomorskiej Toruń 2004, 1939–1945, s. 6

T. K.: 806/2016 Pom.

Mieszewa

Berdziejew Tamara

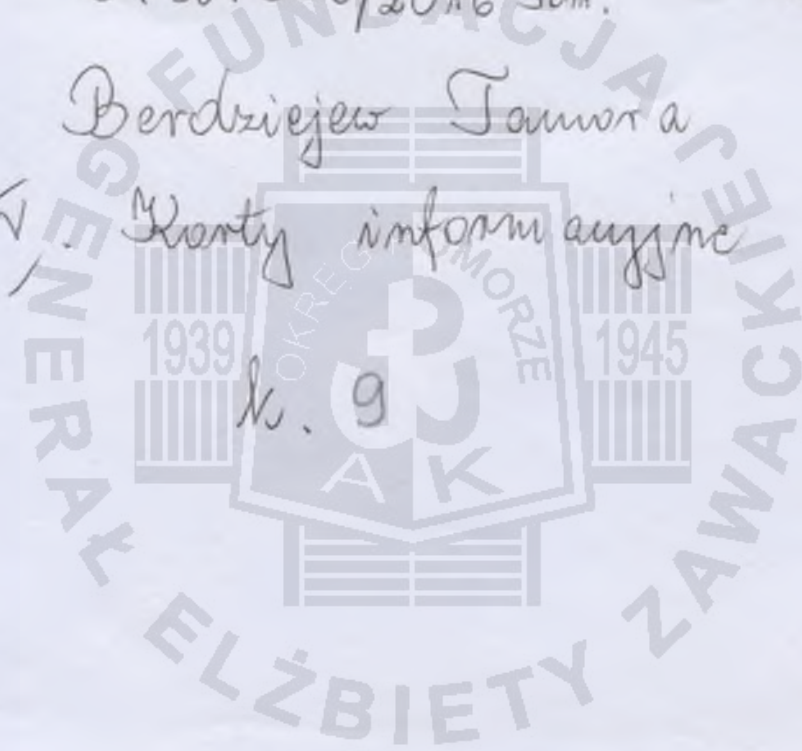
1/2 Konty informacyjne

1939

ks. 9

1945

AK

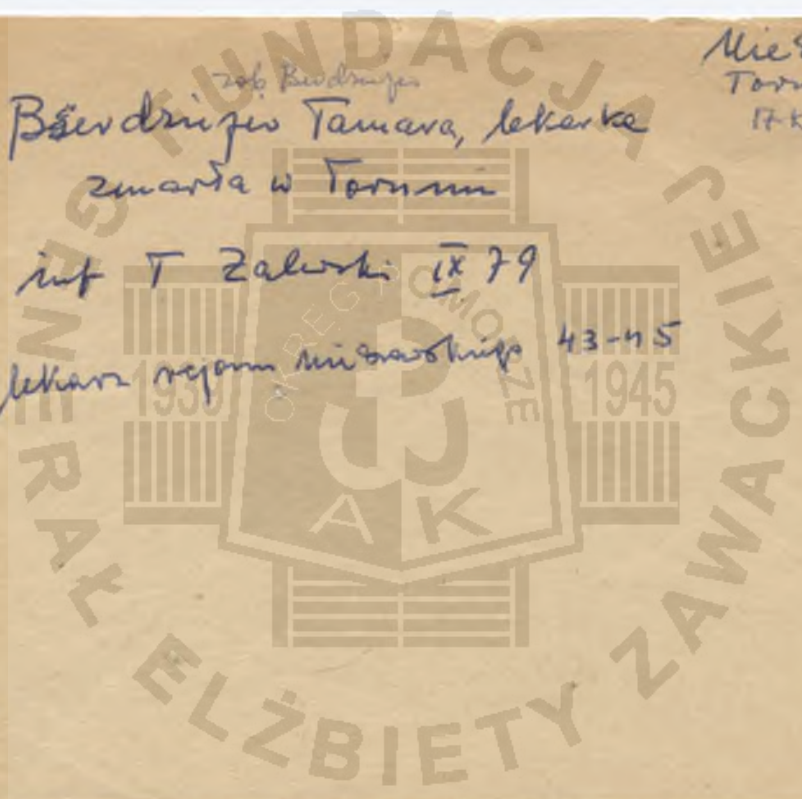
zob. Biedrzyca
++ Biedrzyca Tamara, lekarka
zmarła w Toruniu

Miejsce
Toruni? 1
FK

int T Zaluski IX 79
lekarz wojenn. niemieckiego 43-45
1945

W

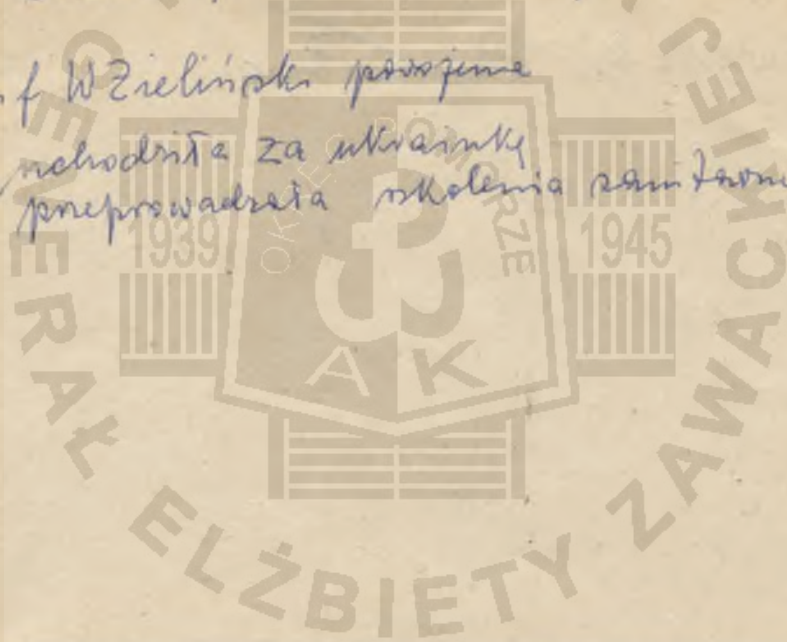
KT.

lekk. Biedrzyńska vel Biedrzyńska

Musawa
AK 2

inf. W Zielinskiej sprawie
niechodząca za ukraińskie
przeprawy do kolekcji san. 1939
1945

a Berdziejewicz Wieszawa 3

Berdziejewicz Tamara dr. med.

lekarz rejonu Aleksandra Kryj,
ul. J. S. Lalewskiego. Była wzięta do
opracowania i przekładowa pomocy lekarskiej.
Atkowiec i inżynier.

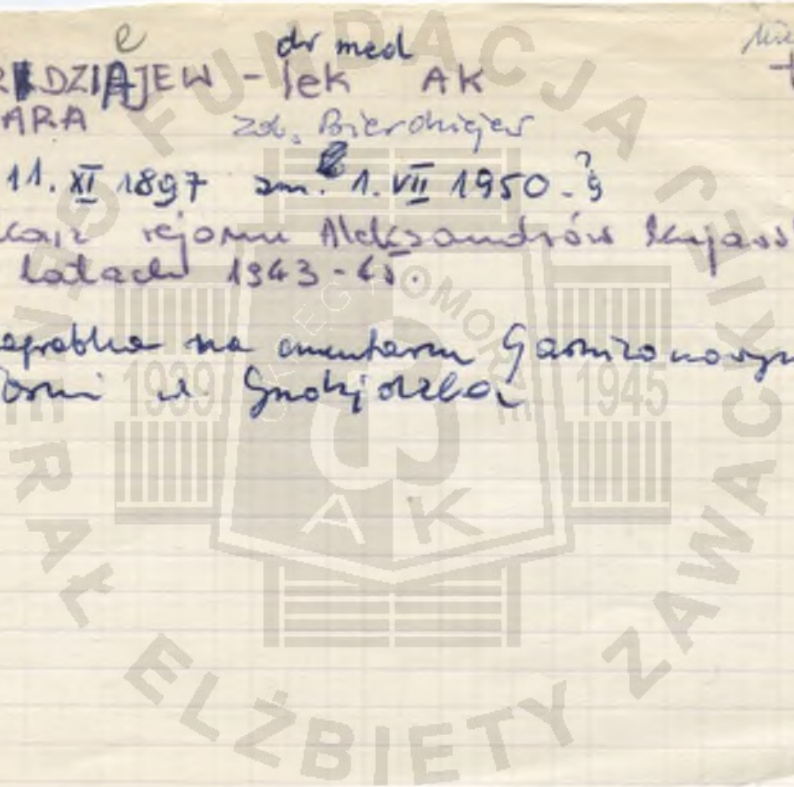
BERDZIAJEWA^e - dr med
TAMARA - lek AK

Wiersze
++ 4

zob. Bierdziejew
ur. 11. XI 1897 zm. 1. VII 1950 ?

lekarz rejonu Aleksandra Kupawski
w latach 1943-45

z uśmiercenia na cmentarzu Garmiszewskim
w domu ul. Siochy 10 1945

Mieszewo TORUN 5
BIERDAJEWA [Bandiejew] SAMOPOMOC

Selanka, decyja po linjonomu Polak's

rel. H. Belli

ZM

Włocławek
pomoc lekarska

NSK

Berdziejew J.

Dr Bierdiajew Tamara

[Berolziajew]

Szkolenie żołnierzy W S K

Zob. T. Problemowa "Służba Zdrowia"

"Z Kart Historii" Dr med. T. Rejmanowski .

Om-2002

Loba Berolziajew Tamara
k. Naruskove i asp. Młodzieck

Nieszawa Tomi 7
Berdziejew Tomane

zob.
art. K. Przybylskiego "Zemne
z porobu" Nowosi 20. XI, 1897 r.
tenże "Śmiechu" Tomi

(zob. nr. 11)

rs

km-pp

T. Problemowa "Służba Zdrowia" Włocławek 8
A. Pom.

Berdziejew
Dr. [Bierdiajew] Tamara [*Berdziejew*]
Biuletyn Informacyjny K-POIL w Toruniu
wyd. 5/98 s. 22

Dr. n.med. Tadeusz Rejmanowski
Z kart historii

Specyfika Konspiracyjnej służby zdrowia i
opieki społecznej na przykładzie Inspektoratu
AK Włocławek.

D 14-2002

Włocławek
pomoc lekarska

9

Berdziejew
(BERDZIAJEW)/Bierdziajew, Berdziejówna Tamara
Lekarka w Nieszawie i Toruniu

Wg. załączonej notatki z "Nowości"

zł. 11 XI 1897

Om-2000

zm. 1 VII 1959

Berdziejew Tamara

